

REINISCH, Jessica - WHITE, Elizabeth (Eds.). The disentanglement of populations: migration, expulsion and displacement in postwar Europe 1944-9. Chippenham : Palgrave Macmillan, 380 s. ISBN 978-02-3022-204-5

Martin Šromovský, sromovsky@saske.sk

Publikácia *„The disentanglement of populations: migration, expulsion and displacement in postwar Europe 1944-9“* (Rozptýlenie obyvateľstva: migrácia, vyhnanie a presídlenie v povojnovej Európe 1944-9) je výstupom z konferencie konanej v Londýne pod záštitou Balzan Project v Birkbecku, založenom Ericom Hobsbawmom zameraného na povojnové obdobie. Na publikácii participovalo 14 autorov, prevažne z oddelení histórie na európskych a amerických univerzitách, ale aj jeden antropológ. Editorsky sa na nej podieľali Jessica Reinisch, prednášajúca modernú európsku a nemeckú históriu na Birkbeck College, University of London a Elizabeth White, prednášajúca medzinárodné dejiny na University of Ulster v Belfaste. Jessica Reinisch sa vo svojom výskume zameriava práve na dejiny povojnovej Európy a je autorkou a spoluautorkou mnohých publikácií venujúcich sa tejto perióde.

Kniha je rozdelená do piatich častí. Zámerom autorského kolektívu bolo poskytnúť výsledky výskumu pohybu obyvateľstva, vynúteného ako aj dobrovoľného, v rámci širšieho kontextu Európy v dozvukoch druhej svetovej vojny, v západnej aj východnej Európe. V práci sa zameriavajú na zisťovanie príčin a následkov pohybu jednotlivcov, obyvateľstva a hranice.

Začiatok publikácie obsahuje predhovor, predstavenie autorov, úvod, mapy a ilustrácie z povojnového obdobia. Jej prvá časť, s názvom *„Vysvetlenie povojnového presunu“*, je rozdelená do dvoch kapitol. Prvá obsahuje príspevok Petra Gatrella *„Dráhy vysídlenia obyvateľstva v dôsledku dvoch svetových vojen“*, v druhej kapitole sa Matthew Frank venuje obnove národných štátov, konkrétne presunom obyvateľstva v strednej a východnej Európe v rokoch 1944 - 1948. Obe kapitoly vykresľujú intelektuálny a historiografický kontext pre rad prípadových štúdií v nasledujúcich kapitolách.

V druhom dieli publikácie s názvom *„Vyhnanie a nútené presuny obyvateľstva“* Rainer Schulze rozoberá nútenú migráciu Nemcov počas a po druhej svetovej vojne, ktorá mala za následok takmer úplné odstránenie nemeckých menšín v Európe. Gustavo Corni píše o málo známom exode Talianov z oblasti Itrie a Dalmácie v rokoch 1945 - 1956 a Catherine Gousseff sa venuje poľsko-ukrajinskej výmene obyvateľstva. Všetci traja sa snažia vysvetliť rolu archívnych záznamov, pamätí a ústneho svedectva pre historický výskum.

Tretia časť práce pod názvom *„Národné a etnické projekty“* obsahuje príspevok Pamelly Ballinger, zaoberajúci sa utečencami, vysídlencami (bezdomovcami) a rekonštrukciou Talianska, konkrétne prípadom prístavného pohraničného mesta Terst. Panikos Panayi sa venuje vzťahu väčšinového obyvateľstva a menšín v Osnabrückeru na konci druhej svetovej vojny a Avinoam J. Patt píše o Židoch v táboroch pre osoby bez domova a ich vzťahu k sionizmu v povojnovom Nemecku. Všetky tri kapitoly skúmajú následky nielen dočasnej koexistencie rôznych národností a etník v jednotlivých lokalitách, ale tiež vytvorenie novej „utečeneckej etnicity“ v povojnovej Európe.

Štvrtý diel s názvom *„Práca a zamestnanie“* obsahuje štúdiu Jessicy Reinisch o utečencoch a práci

v sovietskej okupačnej zóne v Nemecku v rokoch 1945 - 1949, prácu Silvie Salvatici o zamestnaneckej politike spojencov v západnom povojnovom Nemecku a príspevok Johannes-Dietera Steinerta o britskej povojnovej migračnej politike a obyvateľstve, ktoré muselo byť z rôznych príčin presunuté v rámci Európy. Všetky tri príspevky oceňujú ekonomickú dôležitosť integrácie a asimilácie náhľadom na rolu práce a zamestnanosti v povojnovej starostlivosti o utečencov.

Piata časť publikácie sa zaoberá špecifickou kategóriou vysídlených - deťmi. Nachádzajú sa tu príspevky Elizabeth Whitovej o návrate evakuovaných detí do Leningradu v rokoch 1944 - 1946 a práca Loukianos Hassiotis o presídlení detí počas gréckej občianskej vojny v rokoch 1946 - 49.

Práca končí epilógom Geoffa Eleya s názvom „*Neporiadok ľudí: Neurčitý základ rekonštrukcie v roku 1945*“, v ktorej historik rozoberá problém migrácie a vysídlenia v rámci širšieho kontextu povojnovej rekonštrukcie v Európe, keď sa vracia až do 80. rokov 19. storočia a smeruje až ku koncu 20. storočia.

Publikácia „*The disentanglement of populations: migration, expulsion and displacement in postwar Europe 1944-9*“ je odbornou prácou určenou predovšetkým pre akademickú obec. Niektoré príspevky poskytujú nové príležitosti pre porovnanie a prekonávanie rozsiahlych obmedzení miestnych alebo národných „mýtov“ o vysídlení. Jej autori čerpali z už vydaných publikácií ako aj z archívnych fondov, tlače a osobných rozhovorov s pamätníkmi. Niektorí autori volajú po ďalšom výskume, špeciálne na tých územiach, ktoré nie sú pokryté v tejto knihe, vrátane rozsiahlej komparatívnej a širšej európskej analýzy.